VILNIUS. Pirmadienis, 1930 m. Rugsėjo mėn. 15 d. IV metai.

VISŲ ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITĖS.

# Pirmyn!

№ 18 (74)

*Kas vergo retežių nedrįsta numest—*
*Tas laisvas niekuomet nebus! J. Janonis.*

SOCIALDEMOKRATŲ ORGANAS.

KORESPONDENCIJOS
Adr.: Wilno, Urząd Pocztowy 1.
Skrzynka Nr. 115.
Red. adr ul. Bonifraterska 6—2. Telef. 9-58.

EINA DU KARTU PER MĖNESĮ

Prenumerata: Lenkijoj metams 4 auks., pusei metų 2 auks. Lietuvoj metams 4 litai, pusei metų 2 lit. Užsieniuose dvigubai.
Atskiras numeris 20 sk.

## TAURAGĖS SUKILIMO TREJŲ METŲ SUKAKTUVĖS

Šiandie, rugsėjo 9 d., sueina treji metai, kai Tauragėj sukilo liaudis prieš Lietuvos tironus, prieš smurto ir prievartos viešpatavimą. Šiandie dar negalime visapusiai aptarti Tauragės nepasisekimo priežasčių. Per skaudūs tebėra mums Tauragės įvykiai, per daug opios ir neužgijusios tebėra Tauragės sukilimo žaizdos, kad būt galima viešai svarstyti nepasisekimo priežastis, ieškoti kaltininkų ar mesti kam kaltinimus. Todel pasitenkinsime pažvelgę Tauragės sukilimo priežasčių ir Tauragės sukilimo nuotaikos.

Gruodžio 17 d. pučas įvyko beveik be jokio pasipriešinimo iš demokratiškosios vyriausybės pusės. Demokratiškoji koalicija Gruodžio 17 d. be kovos padėjo ginklus ir leido užvaldyti šalį gaujai maištininkų. Kodel demokratiškoji koalicija buvo bejėgi gintis, buvo daug kartų rašyta, todel pasitenkinsime čia to fakto konstatavimu. Užtat liaudies masės, kareiviai, darbininkai ir valstiečiai, gruodžio 17 d. smurtą visai teisingai įvertino, kaipo pasikėsinimą prieš liaudies teises, kaipo kruviną fašizmą, kurs smurtu ir sauvale siekia pavergti kraštą ir atiduoti jį dvarininkų ir tautiškųjų turčių naudojimui. Iš teisingo grudžio 17 d. pučo įvertinimo liaudis darė ir savo išvadas — kareiviai kareivinėse mitingavo ir tik laukė Griniaus paliepimo, kad apsidirbti su maištininkais karininkais; darbininkai ir valstiečiai daugely vietų organizavo apsigynimo būrius, kurie paskubomis ginklavosi kovai prieš smurtininkus. Po visą kraštą jaučiamas buvo kovos ūpas, visi stebėjosi iš demokratiškosios koalicijos neveiklumo, pyktinosi jos kapituliacija prieš pučistus. Deja, koalicija mirė, ji neišlaikė bandos maištininkų puolimo.

Subirėjus koalicijai ir kapituliavus prezidentui Griniui prieš garsųjį Voldemaro laišką, teko norom nenorom atidėti sprendžiamos kovos prieš fašizmą valandą. Bet liaudies pasipyktinimas fašistų smurtu ir pasiryžimas kovoti prieš užgrobikus su koalicijos subirėjimu visai nenupuolė. Net priešingai, liaudies masėms spaudžiant ir dalis išdavikiškų koalicijos dalyvių ir įtikėjusių į „Voldemaro žodį" liaudininkų buvo priversti griežčiau prieš smurto valdžią nusistatyti. Iš to liaudies masių pasiryžimo kovoti prieš užgrobikus fašistus kilo Tauragės sukilimas.

1927 m. rugsėjo 9 d. Tauragėj buvo iš budelių jungo išsivadavusios liaudies šventė. Tą dieną sukilusi liaudis nuginklavo okupantų valdžios agentus ir, stebėtinas reiškinys, vieną dieną keli šimtai Tauragės miesto ir apylenkės darbininkų ir valstiečių su džiaugsmu prisidėjo prie sukilėlių būrio, pasiryžę tęsti kovą už visos Lietuvos išlaisvinimą iš budelių fašistų jungo! Nesuderintas įvairių vietų veikimas privertė tauragiškius greitu laiku ginklą padėti. Prasidėjo keršto ir kruvino teroro valandos. Pamatę Tauragėj „tautos atsiklausimo" pavyzdį, Lietuvos budeliai nusistatė Lietuvos liaudies kovos pasiryžimą ir laisvės troškimą paskandinti kraujuje ir užslopinti kalėjimų urvuose. Neregėtas mūsų krašto istorijoj valdančiųjų teroras po Tauragės sukilimo pasiekė aukščiausio laipsnio.

Nors ir nenusisekęs Tauragės sukilimas mums teikia daug pamokinimo. Tauragėj Lietuvos darbininkai ir valstiečiai parodė tiek pasiryžimo ir pasiaukavimo, parodė tiek organizacinių sugebėjimų, jog drąsiai galime žiūrėti į ateitį. Su tuo pasiryžimu, turėdami aiškų išsilaisvinimo iš okupantų vergijos tikslą prieš akis, galime būti tikri laimėjimo. Tauragė parodė, kad visi tie, kas fašistų viešpatavimą teisina liaudies nesubrendimu, klysta. Ne liaudyje reikia ieškoti fašistų įsigalėjimo priežasčių, bet toje Lietuvos intelegentijoje, kuri neatsipalaidojusi tautiško romantizmo liekanų, fašistuose norėjo matyti ne Lietuvos budelius, bet pirmon galvon „brolius lietuvius", su kuriais gink Dieve, nevalia kalbėti kulkosvydžiais.

Tauragė buvo paskutinis demokratiškosios koalicijos gyvybės pasireiškimas. Tegu viršuje ir suirusi, apačioje toji koalicija pasirodė daug stipresnė. Po Tauragės koalicijos keliai viršuje visiškai išsiskyrė, bet apačioje demokratiška koalicija, pavidale bendrų kovos būrių ir priešfašistinių kuopų, gyvuoja toliau. Tik darbininkų ir valstiečių bendradarbiavimas išsivadavimo kovoj šiandien atsipalaidojo nuo tos rūšies globėjų, kurie daugiau tiki „Voldemaro žodžiui", nekaip liaudies pasiryžimui ginti savo teises. Toji tikroji darbo demokratijos koalicija tenka ir toliau visomis pajėgomis stiprinti, joje glūdi demokratiškos Lietuvos ateitis, iš jos turės išeiti Lietuvos išsivadavimas iš okupantų jungo.

Minint Tauragės sukilimą ir jo aukas netiktų

mums rankas nuleisti ir liūdėti. Prieš mus stovi darbo Lietuvos išvadavimo uždavinys, kuriam turime pašvęsti visas mūsų jėgas.

Didvyriška Tauragiškių kova mums rodo, kad Lietuvos darbo liaudis nekenčia okupantų jungo, nekenčia vergijos. Todel tos kovos prisiminimas tebūna mums paraginimas sukaupti jėgas ir kartą ant visados padaryti, „tautiškiems" mūsų kraštą okupantams galą.

Nulenkdami galvas toj kovoj žuvusiems didvyriams, stengkimes įvykdyti jų norus.

## Socialistiško aktivizmo reikalu [1]).

Drg. Irvėno, pereitame „P." nr., pakeltas klausimas del socialistiškųjų partijų nesugebėjimo kovoti prieš fašizmą, verčia pažiūrėti mums į mūsų partijos klaidas ar nesugebėjimus išvengti gruodžio 17 d. nelaimės.

Gruodžio 17 d. fašistinis pučas reiškia nelaimę ne tiktai mūsų partijai ir darbininkiškam Lietuvos judėjimui, bet tai yra ir viso krašto nelaimė. Šių dienų fašistiška Lietuva, su savo savitarpėj besiriejančiais „tautos vadais", su įsistiprinusiu klerikalizmu, su sugriautu darbininkų judėjimu, su šnipų, provokacijų, išdavystės ir visokeriopos korupcijos įsigalėjimu, yra didelis smūgis mūsų krašto kultūrėjimui, jo kilimui ir šviesiai, nepriklausomai ateičiai. Tauta, kurioj toks baigtas idiotas, kaip Antanas Smetona, svajoja apie Mindaugio II-ojo sostą, o valdantieji neatsakomingi smurtininkai liaudies žemę atiduoda svetimtaučiams ponams, parodo savo begalinį prislėgimą, apatiją viešiesiems ir gyviausiems krašto reikalams. Bet kas del to yra kaltas? Kas neša atsakomybę už mūsų krašto išniekinimą, už pralietą kraują ir ašaras? Tokį klausimą stato sau kiekvienas galvojantis žmogus ir, kai pagalvoja, ne vienam rankos nusileidžia.

Pas mus yra priimta ieškoti kuo pigiausių atsakymų į nesmagius klausimus, o visų pigiausias atsakymas yra tas, kad „iešmininkas kaltas", kitaip tariant „tauta turi tokią valdžią, kokios ji yra verta". Suvertus bėdą ant liaudies, atsakomingieji asmens dažnai mėgsta nuduoti nekaltus avinėlius. Teisybės dėliai tenka tokiam tvirtinimui visu griežtumu pasipriešinti. Ne liaudis, su entuziazmu patikusi kairiosios vyriausybės susidarymą, ir ne skurdo slėgiamos plačiosios gyventojų masės, su nekantrumu laukusios iš kairiųjų vyriausybės socialinių reformų, gruodžio 17 d. prieš fašizmą kapituliavo, bet **koalicinė vyriausybė parodė savo bejėgumą;** prieš fašizmą kapituliavo ir rankas nuleido demokratiškoji koalicinė Griniaus — Šleževičiaus — Poželos valdžia. Netiesa būtų sakyti, kad darbininkai ir kariuomenė, o net ir valstiečiai, koalicinės valdžios pašaukti, nebūtų stoję tos valdžios nuo smurtininkų saujos ginti. Kovotojų buvo, netrūko ir pasiryžimo, bet nebuvo kas šaukia ir veda į kovą. **Gruodžio 17 d. subankrutavo liaudininkų socialdemokratų koalicija.**

Neteisinga ir demagogiška būtų kaltinti priešaky pastatytus asmenis. Tegu valdžion pasiųstieji asmens ir nepasirodė didvyriais, bet ieškoti kaltės asmenyse, reikštų taikinti pro šalį. Kaltė demokratinės koalicijos bankrutavime yra ne asmenyse, bet pačioje koalicijoje, socialdemokratų susidėjime su liaudininkais. Reikia atminti, kad liaudininkų ir socialdemokratų koalicija buvo prievartos padaras. Tiek liaudininkai, tiek socialdemokratai į koaliciją buvo įvaryti masių spaudimu ir, mano įsitikinimu, socialdemokratų partijos vadovybė, pasiduodama laikinam masių ūpui, padarė didelę klaidą, kurią dabar brangiai apmokame.

Reikia plačiai pasidairyti, kol surasime kur nors tokią partiją, kaip Lietuvos liaudininkus, tą mišinį niekuo nesurištų pažiūrų ir žmonių. Mūsų liaudininkai yra pirmon galvon antiklerikalai, bet „anti" nėra nei programas nei pasaulėžvalga. Juose rasi ir socializmo likučių ir liberalizmo ir kvailo šliupizmo, bet nerasi nei aiškios veikimo linijos nei būdo, ką tik jų margas sąstatas pateisina. Opozicijos prieš krikščionis demokratus įkaršty, liaudininkai atrodė radikali valstietiška partija, bet ir tada jie nepabijojo jungtis su Voldemaru, by tik „prieš klerikalus". Po rinkimų liaudininkai buvo linkę susidėti ir su klerikalais, bet išjudintos masės prie to neprileido ir jie norom nenorom buvo priversti ieškoti bendrų kairėj, socialdemokratuose. Tegu masės patikėjo kairiems liaudininkų žodžiams ir juose matė „kairiuosius", bet socialdemokratams nevalia buvo užmiršti, kas per vieni tie „radikalūs" liaudininkai. Čia tai buvo klaida, kurią turime atpirkti ir pasimokyti.

Liaudininkų socialdemokratų koalicija buvo iš pat pirmųjų dienų negyvas gimęs kūdikis. Sunku įsivaizdinti kur norš tokią košę, kaip toji „kairi" koalicija, kuri pasirodė prieš kraštą vien tik neigimu, nebūdama pajėgi bet ką sukurti ar iškelti bent kokią aiškią programą. Liaudininkų vadovybei koalicija su socialdemokratais buvo masių primestas kryžius, o socialdemokratams koalicija, akivaizdoje tos koalicijos bejėgumo, buvo vien tik kompromitacija. Gruodžio 17 perversmas įvyko psichologiniai labai gerai parinktu momentu, kada koalicija buvo jau tiek suaižėjusi, jog gintis nepajėgė, kartu betgi dar nebuvo užleidusi savo vietos kitam politinių jėgų susigrupavimui. Tose sąlygose perversmas daug kam iš liaudininkų atrodė puiki proga atsikratyti ilgam laikui nepatogios koalicijos su socialdemokratais ir Voldemaro melagingas laiškas juos labai lengvai „įtikino", nes jie norėjo jam tikėti.

Neleidžiantis giliau į priežastis, kodel liaudininkų socialdemokratų koalicija buvo bejėgi ir nevaisinga, tenka tik pabrėžti, kad socialdemokratai padarė didelę klaidą į *tokią* koaliciją dėdamės. Ne kalbant jau apie organizacinius nuostolius iš susibičiuliavimo su sabotažninkais Papečkiais ir panašiais niekšais, koalicija ir jos atsiminimas yra didelė išsivadavimo iš fašistinės vergijos kliūtis. Juk pirm negu aukoti savo darbą, energiją, laisvę ar net gyvybę, žmogus turi žinoti vardan ko tą reikia daryti, o apie tą galvojant nenorom prisimena bejėgi, sukliurusi koalicija, su Papečkiais ir panašiais dviveidžiais politikais, prisimena bolševikų ir fašistų rėkavimai ir valdžios tupčiojimas ir bailumas. Del tokios koalicijos ir del tokio „demokratijos laimėjimo" neverta yra ir pirštu judinti, nekalbant jau apie aukavimąsi.

Šlykštesnio ir niekingesnio režimo, per dabartinį Smetonos šaikos ponavimą, Lietuvoj negali būti ir vis viena masių aktingumas yra menkas. O tai iš dalies del to atsiminimo, kokį paliko masėse demokratiškoji koalicija. Pats faktas, kaip koalicija gruodžio 17 d. prieš fašizma kapituliavo, atima daugeliui norą aktingai stoti į kovotojų eiles. Mums, stovintiems pirmose kovos eilėse, reikia ne vien tik kalbėti apie fašizmo pragaištingumą, bet reikia perkratyti ir savas klaidas, o, kas svarbiausia, reikia aiškaus tikslo, del kurio verta ir būtina yra aukoti viską. Teisindami savo klaidas nieko nepasieksime. Išei-

[1]) Straipsnį dedame diskusijų tvarkoj ir prašome kitus draugus tuo klausimu išsitarti. Redakcija.

nant iš to dėsnio, kad tiesa yra didžiausias revoliucinis veiksnys, reikia perkratyti savo praeitį, o tas padės ir ateičiai nustatyti tokias gaires, kurios rodys kelią plačiosioms masėms į išsivadavimą. Šiandien pakrykusi Lietuvos darbo demokratija, turėdama prieš akis aiškų tikslą, greit atgaus pasitikėjimo savimi ir aktingumą, o tada ir „tautos vadų" gadynei ateis galas. **G. Patronas.**

## Ne visai taikūs šūviai.

(straipsnys diskusinis)

Tilpęs „P." 16—17 Nr. Drg. Irvėno straipsnys **„Socialistiškas aktivizmas"**, matomai žada būti priežastimi gan įdomis ir naudingos diskusijos ta itin aktualia tema. Tas yra sveikintinu reiškiniu, nes diskusijos keliu bus galima išsiaiškinti daug dalykų, kurie yra **būtini** ir **reikalaują** nuodugnaus ir visapusiško nušvietimo. Žinoma, kad tai galima atsiekti tik **esminės diskusijos** keliu, bet ne šūviais pro šalį. Dalinai gi tokiais šūviais pro šalį, mano bent manymu, yra drg. Patrono straipsnys **„Socialistiško aktivizmo reikalu".**

Minėtam straipsny drg. Patronas išeidamas **„iš dėsnio, kad tiesa yra didžiausias revoliucinis veiksnys"** — kviečia „prie perkratymo savo praeities, tikslu padėti nustatyti tokias gaires ateičiai, kurios rodys kelią plačioms masėms į išsivadavimą". Kartu drg. Patronas ir „perkrato" visų atminty gyvą, netolimą Lietuvos praeitį. O ta „perkratyta" praeitis, drg. Patronui atrodo labai paprastai:

1. L.S.D.P. padarė nedovanotiną klaidą dėdamosi koalicijon su Valst. Liaudininkais. Nebūtų L.S.D.P. padariusi tos klaidos, kurią mes šiandien turime atpirkti—Patrono manymu, nebūtų Lietuvoj buvę fašizmo su savitarpėj besiriejančiais „tautos vadais", įvairiausiomis korupcijomis, šlykštenybėmis ir t. t.

2. L.S.D.P. koalicija su Valst. Liaudininkais buvo „gimęs negyvas kūdikis", ir kaipo tokia apart neigiamo, nieko teigiamo nepajėgė sukurti, kapituliavo prieš fašistinį pučą. Dar daugiau. Koalicija kaipo tokia visiškai subankrutavo. Ir jos liūdna atmintis yra viena iš kliūčių, stovinčių skersai kelio išsivadavimui iš fašistinio jungo.

3. Liaudies masės buvo pilnos pasiryžimo ir entuziazmo kovai prieš fašizmą, tik nebuvo kas jas veda.

Mes iš savo pusės dadursim: nebuvo drg. Patrono! Būt jis buvęs, būt atsistojęs priešaky liaudies masių ir ko gero šiandien Lietuvoj turėtumėm jei jau ne socializmą, tai tikriausiai kabinetinių demokratų išsvajotą demokratiją.

Iš anksto reikia pažymėti, kad aukščiau padarytos drg. Patrono išvados iš Lietuvos politinio gyvenimo praeities—nėra realaus politiko išvadomis, o svajotojo, kuris linkęs viską vertinti ne išeidamas iš tikrenybės, bet iš savo fantazijos.

Rašant Patronui, apie netolimą Lietuvos praeitį, matomai visai neatėjo galvon ankstybesnės sąlygos, kurių neišvengiamu vaisiumi minėtoji praeitis buvo.

Būtent.

Šeši metai šlykštaus klerikalų rėžimo, kaipo rezultato ilgametės prieškarinės mūsų krašto klerikalizmo akcijos caro verguvės prieglobsty. Be to politinės ir kultrinės sąlygos, kuriose Lietuvos liaudžiai teko būti, prieš penktų metų revoliuciją ir jai praūžus iki karui. Prie viso to reikalinga dar turėti galvoj Lietuvą, kaipo tipišką agrarinį kraštą ir didįjį karą. Manau, kad drg. Patronas neginčys, jog visa aukščiau minėta turėjo fatališkos įtakos politiškam, kultūriškam ir sociališkam Lietuvos gyvenimui. Šitam trumpame straipsnely, tiesiog neįmonoma paliesti tos įtakos vaisių mūsų kraštui. Bet galima pasakyti viena, kad aukščiau minėtos sąlygos kaip tik ir buvo sąlygomis, kurios Rytų ir Vakarų revoliucijų įkaršty davė Lietuvą visais **atžvilgiais sužalotą.** Iš vienos pusės joje stipriai jautiesi caro prieglobsty įsipenėjęs klerikalizmas su Olšauskais priešaky, iš kitos gi pusės buvo tokios politiškos partijos, kaip Val. Liaudininkai su savo „anti" ir visai pakrikusi, suskaldyta L.S.D.P. To rezultate, kaip mi-

**Perskaitęs „PIRMYN" duok kitam!**

## Kultūra ir kiaulių skerdimo specialybė.

Netiesa, kad Lietuva nekultūringa, atsilikusi šalis. Tik apsidairykime aplinkui, o visur pamatysime kultūros žiedus. Mūsų miesteliuose, šale sulūžusių, kiaurais stogais bakužių, dygsta gražios, naujos bažnyčios; prie jų žaliuoja traktieriai; turgavietes puošia Vytauto paminklai ir ten pat maži žydaičiai, apsiavę tėvo batais, purvynėj kamuojasi... Vieškeliais teliuskuojasi į šalis „taksi" ir autobusai. Kaune stato šilko audimui pabriką; kelia puikius valdiškus namus, iš kurių statybos ne vienas aukštas valdininkas jau suspėjo ir sau susilipdyti kokių 3—4 aukštų mūro „bakužę samanotą"; pas Urboną besilanko tik nusigyvenę voldemariniai neolituaninkai; po Kauno apylinkes Smetonienė raita jodinėja; Tūbelis jau antrą dvarą perkasi. Valstiečiai kinko karves į plūgą ir mokina vaga eiti, o kam policija, už nesumokėjimą mokesčių paskutinę karvę išveda iš vagos, tai to pūdymas žaliuoja.

Vis tai kultūros reiškiniai.

Tačiau, nežiūrint tų regimų kultūrėjimo ženklų, pas mus Lietuvoj netrūksta žmonių tvirtinančių, kad Lietuva nesekanti V. Europos pavyzdžio, kad ji esanti daugiau panaši į Balkanų, ar Mažosios Azijos kraštus. Šitaip kalba ne bile kokie bačkoj auginti kralikai, bet „mokyti, svietą matę" vyrai, kaip sakysime Lapėnas ir Gustainis, kurie ne tik savo nosies rankove nebešluosto, bet ir tokioj apskritoj Utenos bažnyčioj lengvai galėtų surasti kampą nusispiauti.

Ir štai šitie du „žymūs" ir „naujoj eroj" garsūs vyrai susiginčyjo del visai menko dalyko ir Lietuvą prilygino Azijai.

Gal taip ir reikia, kad dideli vyrai ginčytųsi del menkų dalykų, kas juos ten žino. Jei tikėt, kad biologijos mokslas glūdi smulkučių, mikroskopinių organizmų pažinime, tai visai nebus dyvai, kad ir Lapėnas su Gustainiu susiginčyjo del tokio mažo dalyko, kaip kiaulių skerdimas.

Lapėnas gynė savo teoriją ir įrodinėjo, kad sulig naujausių mokslo išradimų, skerdžiant kiaulę, pirmučiausia ją pritrenkia plaktuku kakton, o tada jau kiša peilį pažastin. Taip jis darydavęs „Maiste". Tuo tarpu Gustainis įrodinėjo savo. Anot Gustainio, skerdžiant kiaulę ar meitelį, visų pirma gyvulį parita, užneria jam ant snukio virvę ir sprunguliu užveržia, kad nežviegtų, o tada jau leidžia peilį darban.

Nežinia kuo tas ginčas būtų pasibaigęs, jei nebūtų jų tarpan įsimaišę du Vytauto Didžiojo universiteto studentai: Vaitkevičius ir Pupaleikis. Šie vy-

nėjau, susilaukėm visai naturalaus ir neišvengiamo klerikalų rėžimo. Jam viešpataujant, kas galėjo pasikeisti Lietuvoj? Niekas! Niekas ir nepasikeitė, o tik reakcija įleido dar giliau šaknis.

Tiesa, 1926 m. rinkimų kompanijos metu Lietuvos liaudis parodė palyginamai daug aktyvumo ir susidomėjimo politika. Krašto dauguma, bet palyginamai **maža dauguma** per rinkimus pareiškė nepasitenkinimą klerikalų rėžimu. Bet ar tai buvo organizuotų, sąmoningų masių pareiškimas? Anaiptol ne! Tai buvo stichiniai išreikštas nepasitenkinimas ir tiek. Ir kai tuomet visi džiugavo vadinamais demokratijos laimėjimais, neįvertindami tikros padėties, prisimenu kaip drg. S. Kairys **„Naujosios Gadynės“** Nr. 1., visai teisingai tas iliuzijas išsklaidė, įrodinėdamas, kad tai nėra joks laimėjimas, kad tas laimėjimas gali būti lygus pralaimėjimui ir kad prieš Lietuvos darbo mases stovi labai atkakli kova su reakcija, kuri nuo dešimtmečių sau suko lizdus Lietuvoj ir paskutiniu metu dar labiau sustiprėjo. O gyvu įrodymu juodašimtiškos reakcijos sustiprėjimo, buvo ir tai, kad Seiman praėjo trys tautininkų atstovai. Du gi iš jų kaip tik tie, kurie Lietuvos kūrimosi pradžioj norėjo Lietuva karalyste, su Urachu priešaky, padaryti. Bet tuomet drg. S. Kairio teisingo balso niekas negirdėjo ir niekas nepagalvojo, apie **tikrą padėtį Lietuvoj ir išeitį ir jos.** Šiandieniemis akimis žiūrint, po tų visų patyrimų, galima pasakyti, kad išeitis buvo viena: **demokratinė diktatūra,** kuri būtų paskelbusi mirtiną kovą reakcijai. Bet tai galima pasakyti šiandien, **po karčių patyrimų!** Prieš keturius metus pažangūs Lietuvos politikai to negalėjo pasakyti, del stokos politinio patyrimo. Del stokos politinės mokyklos, arba geriau pasakius del perėjimo tokios mokyklos, kokia buvo aukščiau minėtos sąlygos.

Taip, kad išeinant iš to, kas pasakyta, del drg. Patrono pastabų reikia pareikšti:

Ad. 1. Dėjimasis L.S.D.P. koalicijon su Valst. Liaudininkais buvo neišvengiama „klaida“. Bet jeigu ta „klaida“ ir nebūtų buvusi padaryta, tai fašizmas Lietuvoj vis vien būtų įvykęs, nes fašistinės akcijos šaknų reikalinga ieškoti kur kas giliaus. Nuo fašizmo Lietuvą galėjo apsaugoti tik **demokratinė diktatūra.** Bet dėja, ji tuomet dar nebuvo Lietuvoj pribrendusi.

Ad. 2. L.S.D.P. koalicija su Valst. Liaudininkais buvo ne „gimusiu negyvu kūdikiu“, o visai gyvu kūdikiu, bet tik tokiu, koki tepajėgė duoti Lietuvos politiško, kultūriško ir sociališko gyvenimo sąlygos. Tas kūdikis pagal savo jėgas ir laiką padarė daug: panaikino karo stovį, karo cenzūrą, pravedė politiniams kaliniams amnestiją, sujudino darbo masėse socialei-politinę ir organizacinę iniciatyvą, žodžiu, labai ir labai praskiedė tvankų viešojo gyvenimo orą Lietuvoj. O jeigu jis neapsaugojo Lietuvos nuo fašizmo, tai tik todel, kad **jis buvo kūdikis** ir neturėjo politiko patyrimo. Jei jam Lietuvos sąlygos jį būtų davusios, jis būtų įvedęs demokratišką diktatūrą. Kadangi jis jo neturėjo ir perdaug idealistiškai žiūrėjo į gyvenimą, būtinai turėjo kapituliuoti prieš stiprų bandito kumštį. Bet labai būtų vaikiška daryti iš to išvada, apie koalicijos kaipo tokios su bankrutavimą Lietuvoj. Priešingai. Socialdemokratų ir Valst. Liaudininkų koalicijai Lietuvoj dar teks suvaidinti svarbų politinį vaidmenį. Žinoma, tai sakydamas neturiu galvoj Papečkių, Toliušių ir Strimaičių. Jie tų keturių metų bėgy parodė, kas jie per vieni ir kur jie vairuoja. Bet liaudininkuose yra daug žmonių, kurie kitaip galvoja. O tiems ir **demokratinės diktatūros** ideja nėra svetima. Jie jau šiandien stovi su socialdemokratais viename antifašistiniame fronte. Su jais teks Lietuvos socialdemokratijai ateity tą fronta dar labiau išplėsti, sustiprinti ir stoti atkaklion kovon prieš klerikalinę ir fašistinę reakciją mūsų krašte. Be to, reikia pažymėti, kad „liūdna koalicijos atmintis“, nėra jokia kliūtimi stovinčia skersai kelio išsivadavimui iš fašistinio jungo. Jei ieškoti tam išsivadavimui kliūčių— tai jų irgi reikia ieškoti kur kas giliau, negu drg. Patronas ieško.

Ad. 3. Po to kas aukščiau pasakyta — atsakymas del masių pasiryžimo ir entuziazmo bei stokos vadų savaime atpuola.

Tiek šį kartą.

**Karušis.**

---

rukai patvirtino, kad tiek Lapėno, tiek Gustainio kiaulių skerdimo teorijos yra teisingos, tiktai esą jas abi reikia sujungti į vieną. Ir to sujungimo tikslumą pažadėjo praktikoj įrodyti.

Pažadų ilgai laukti nereikėjo. Tačiau radosi dar viena kliūtis. Kaune vasaros metu riebių kiaulių nėra: visos Palangoj, Birštone ir kitur po smiltis vartosi. Bet sąmojingi studentai greit rado išeitį. Jie savo praktikos darbui pasirinko gerai įsipenėjusį žvalgybos viršininką pulk. Rusteiką. Mat, Lietuvoj mokslo bandymams ir tokius gyvulius naudoti nedraudžia. Tuo būdu, š. m. rugpiūčio m. 19 d., studentai Rusteiką atsivarė į viešbutį „Kontinent“ ir pradėjo savo eksperimentą. Pirmiausia, sulig Lapėno teorijos, trenkė Rusteikai į kaktą, o kai šis apsvaigo, tai sulig Gustainio teorijos, užveržė jam snukį, kad nežviegtų ir pradėjo skersti. Taip, formaliai skersti, su 30 centimetrų peiliu! Bet kadangi meitelis buvo nepaprastai riebus, tai 30 cm. peilis pasirodė per trumpas: iš keturių kartų durimo tik, tik pasieke plaučius! Kada jau meitelis vos tik girdimai pradėjo kniurkti, arba, kaip sakoma, „pinigus skaityti“, skerdikai užsižiopsojo, tuo momentu meitelis atsipeikėjęs šoko ant kojų ir žviegdamas pabėgo.

Taip, vargšams studentams, nieko protingo ir neišėjo iš tų teorijų praktiško vykdymo.

Gustainis įsiutęs, kad ne jo vieno kiaulių skerdimo teorija Rusteikai buvo pritaikinta, dar kartą Lietuvą prilygino Balkanams, o skerdikus „L. Aide“ iškeikė, durniais, žiopliais išvadino ir šaukia Lietuvos visuomenę nuo jų atsiriboti, tokius skerdikus boikotuoti!

Iki ko žmogaus įtužimas daeina, kai jo ambicija užgauta, galima spręsti, kad ir iš šių Gustainio piktžodžiavimų:

„Ne mūsų teisė užbėgti visuomenei už akių,— šaukia Gustainis „L. Aide“ — ne mūsų teisė nurodinėti kokiomis bausmėmis tie ištižėliai turi būti nubausti, kaip jų darbas turi būti kvalifikuotas. Bet vieną dalyką turime teisės ir pareigos jau šiandie iškelti: sveikoji mūsų visuomenė, ypač kiaulių augintojai turi pasakyti: nepakęsime savo tarpe tokio supuvimo ir ištižimo, nepakęsime tokių kiaulių skerdikų, kurie savo žioplumu ne tik mūsų ūkininkams gali daug nuostolių pridaryti, bet ir Kaunas gali likti be mėsos!

„Tai bus teisingas visuomenės, teisingas tautos balsas. Kas yra ištižęs ir supuvęs, kas imasi darbo, kurio jis nemoka, kas nepajėgia ir vieno meitelio paskersti, tas turi būti išrautas iš mūsų tarpo, tam jokio pasitikėjimo neturi būti!

„Lietuva žemės ūkio šalis. Jos dabartis ir atei-

# „...Tu didvyrių žemė“.

(Žiur. „Pirmyn“ Nr. 16—17).

**Jonas Aleksa.**

Voldemaras tvirtina, kad vienas iš gabiausių vesti intrigas ir apsukriausis „naujosios eros didvyris” esąs Jonas Aleksa, žemės ūkio ministeris. Iš Dr. S. Matulaičio raštų galima įsitikinti, kad Aleksa ir seniau buvęs apsukrus. Caro laikais jis sugebėjęs vienu ir tuo pačiu laiku būti L. S. D. Partijos nariu ir caro ochrankos (žvalgybos) agentu.

Prieškarinio „L. Ūkininko” redaktorius dar žinojo pasakoti, kad Aleksa, gyvendamas Vilniuje, dažnai atsilankydavęs „L. Ū.” redakcijon ir buvęs skaitomas „savas žmogus”. Bet kartą kas tai esąs iškraustęs „L. Ū.” redakcijos stalčių. Pinigų buvę nedaug, vos keliolika rublių, gautų tą diena iš pašto, bet esą dingę kai kurie svarbūs dokumentai. Vėliau sužinota, kad tie dokumentai pakliūvo į Vilniaus žandarų viršininko rankas. Iššifravus Aleksą, kaipo ochrankos šnipą, paaiškėjo, kad tuos dokumentus žandarų viršininkui jis pristatė.

Negalima būtų sakyti, kad Aleksos „gabumai” šiandie būtų sumažėję. Per trejus savo ministeriavimo metus. Aleksa ne vien intrigoms gyveno, kaip tvirtina Voldemaras. Aleksa yra per tą laiką sukūręs labai „genialų” **kumelių kergimo įstatymą** („Vyr. Ž. Nr. 316) ir tam kergimui tvarkyti ir vykdyti **instrukciją** („Vyr. Ž. Nr. 335). Bet pastaruoju laiku Aleksa, būdamas užimtas proklamacijų rašymu prieš savo buvusį poną Voldemarą, tai kumelių kergimo instrukcijai „sukurti” pasikvietė talkon nemažiau „gabų” **Aravičių.** Instrukcija išėjo taip pat „geniali”. Smetonienė ir Iz. Tamošaitis tuo labai patenkinti. Todel manoma, kad kūrėjams prikabins dar po vieną „Gediminą” ir po du „Vytauto” ordenu.

Mes šia proga Aleksą įtraukiam į didvyrių sąrašą.

**Nepamirštama ir praeities!**

Būtų persūdymu tvirtinti, kad dabartiniai tautiški didvyriai stiprybę semia, vien tik iš dabarties t. y. valstybės iždo. Minėtas jų stiprybės šaltinis yra tik ta **realė bazė,** kuria jie atsirėmę **stipriai jaučiasi.** O po to, kaip ton bazen atsiremia, jie nepamiršta ir praeities. Jie tampa tipiškais romantikais. Tas visai naturalu. Juk ir profesionalūs žulikai bei vagys negyvena vien tik plėšimu. Jie reikalingi ir romantiškai-pikantiškų pramogų, kurios pravėdintų jų dvasią. Tuo labiau mūsų tautiškieji didvyriai to reikalingi. Del to, jiems perdaug ir užmesti negalima. Tas visai suprantama. Pagaliau suprantama ir tai, kad jie ieškodami romantiškų pramogų praeity, kelia iš jos sau panašius didvyrius, artimus dūšia ir kūnu. Sakoma, kad ir Dievas pirmutinį žmogų nulipdęs pagal savo abrozdą. Mūsų didvyriai gi naujų žmonių nelipdo. O praeitis, iš kurios jie stengiasi prižadinti didvyrius, yra labai turtinga panašiais į juos. Nes tokių didvyrių, kaip dabartiniai mūsiškiai juk ir praeity nestigo.

Prisižadino jie Vytautą ir jau baigiasi metai, kaip juo bovinasi — nelyginant... maži vaikai. Vytauto jiems nepakanka. Be to jis labai tolimas: 500 metų skiria jį nuo jų. Reikia kaip nors surasti, naujų, artimesnių. Nerasdami jų tautiškieji publicistai, del savo analfabetiškumo lietuviškoj istorijoj — nutarė pasiieškoti kitur ir žinoma įrodyti tokių didvyrių lietuvišką kilmę. Aišku, kad rado. Kodel nerasti? Taigi, didvyrių laikrašty „Lietuvos Aide” 169 Nr. iš 28 liepos skaitome: **„Garsusis caro ministeris Plėvė-kilęs iš Kelmės“.** „Įrodę” to satrapo, kuris žuvo nuo revuliucionierių bombų, lietuvišką kilmę, —ir dadūrę, kad Lietuva davusi garsių žmonių netik Lenkijai, bet ir Rusijai „Lietuvos Aido” publicistai pamiršo pridėti, kad tokių garsenybių kaip Plėvė, nelaimei, Lietuva nepašykštėjo ir sau. Bet kas čia nuostabaus. Juk neveltui, giedama „Lietuva — didvyrių žemė”? Be to, kuomet surandama giminingų didvyrių ir kitur—tas juk smagiau. Vis tik didesnė ir jaukesnė kompanija ir stipresnės tradicijos.

Reikia tikėtis, kad visų tų dalykų sustiprinimui ir tautiškų didvyrių prestižo pakelimui pasaulio akyse „Liet. Aido” istorikai, nepabaigs savo išradimų Plėve. Jie neilg trukus, tur būt, padarys lietuviu ir garsųjį Rasputiną. O tai bus ir romantiška ir tautiška ir kartu nauja stiprybės versmė praeity atrasta

---

tis kiaulių auginime, todel mums reikalingi kiaulių skerdimo specialistai. Pats faktas, kad studentai Vaitkevičius ir Pupaleikis galėjo parodyti tokį ištižimą, meta šešėlį mūsų aukštajai mokslo įstaigai, o ypač profesūrai, kad ji nesugeba paruošti tikrų kiaulių skerdimo specialistų!

„Pietų ir rytų šalyse būdavo tokie atsitikimai, jog pusskerstą meitelį paleidžia, bet ir tai senais laikais, kada mokslas nebuvo nustatęs kiaulių skerdimo pagrindų. Šiandien jau nei Mažosios Azijos, nei Levanto šalyse panašių atsitikimų negirdėti. Bet štai atsitiko. Ir kur gi? Ne kur nors Balkanuose, ar Mažoj Azijoj, bet pas mus Lietuvoj! Ko verta mūsų „naujoji era” ir gruodžio 17 nakties „idealai”, kad mes per trejus su viršu metus nesugebėjom nė tinkamų kiaulių skerdikų paruošti“?!—klausia sumišęs p. Gustainis. Net toks buvusis eseras Aravičius pasipiktino, kad skerdikai panaudojo per trumpą, už pusantro lito virtuvės peilį!

Matote, gerbiamieji skaitytojai, kaip iš mažo dalykėlio, iš smulkaus ginčio išėjo didžiulis skandalas. Dabar ne tik desperacijon įpuolęs Gustainis daužo į skeveldras savo, „naujosios eros” dievus, kuriuos nesenai taip uoliai garbino, bet ir Tumui — Vaižgantui, tris kartus išsižadėjusiam politikos, atsivėrė auksinė proga dar kartą apsiverkti!

Gerai dar, kad šiuo kartu studentai pasirinko skerdimui Rusteiką, bet ne Ambrozaitį. Tada ir „Rytas“ būtų isteriškai suklikęs: „Konsulai budėkit, Hanibalas ties vartais”! Dabar jis tik Voldemaro adresu rūsčiai susikeikė, o visame kiaulių skerdimo netobulume įžiūrėjo... katalikybei pavojų! Krikščionys demokratai, sako, esą stipriai susirišę su kiaulėmis. Gal del to žydai ir nevalgo kiaulienos. Bet apie tai kitą kartą.

Baigdamas norėčia dar porą žodžių pridurti:

Ponai Gustainiai ir visi kiti „kultūrtregeriai” iš „nuosaikiųjų” ir „aktivistų” banditų lagerio, nusiraminkite: čia buvo tik jaunų, nepritYrusių, mokytų bet nedamokytų studentų eksperimentas! Pakol mes gyvenam „naujos eros” laikus, kurioj banditai vadinasi „tautos vadais”, pakol „L. Aidas” nepaliauja skelbęs apie gruodžio 17 nakties „idealus”, pakol mes turime Lapėną—galime kupini vilties, šviesiom akim žiūrėti ateitin. Užtikrinu, kad kiaulių skerdimo menas pas mus pakils iki aukščiausio tobulumo. O tada nebebus reikalo Lietuvą lyginti nekultūringiems Balkanų, ar Mažosios Azijos kraštams.

Tegyvuoja kultūra ir kiaulių skerdimo specialistai!

Tegyvuoja riebūs, skerdimui tinkami, „tautos vadai!“

**P. Litas.**

# Vilkiškos poezijos pasiskaičius.

Kad pažinus koki „tautiška vienybė" viešpatauja Lietuvos fašistų tarpe, verta yra paskaityti **Aug. Voldemaro** parašytą pamfletą prieš Smetoninius, kurį gerb. skaitytojai ras šiame „Pirmyn" nr. Pamfletas nepasako daug ko nauja ir nepasako visako, ką Voldemaras apie smetoninius galėtų pasakyti. Karjerizmas, korupcija, kyšininkavimas, vagystės Lietuvoje tiek įsigalėjo, jog apie tai Voldemaras — vyriausias to visa kaltininkas — galėtų prirašyti tomus. Užtektų paimti Kauno tiltų, Kretingos Telšių geležkelio, šaldytuvų ir k. statybas, degtukų monopolį ir kitas tautiškas operacijas, visur būtų galima pririnkti desėtkus papirkimų ir vagysčių. Daugumoje tų vagysčių Voldemaras pats dalyvavo, todel jas nutyli, arba dalyvavo jo sėbrai, kuriais jis remiasi ar mano remtis, todel jas apeina. Mums svarbu pažymėti ne tos vagystės, apie kurias daugumas ir be Voldemaro ir apie Voldemarą žino. Svarbu yra toji „vienybės" dvasia, iš kurios tokie keiksmų perlai gema ir nuodija ir taip pašvinkusią „tautišką" erą. Iš kiekvieno Voldemaro kūrinio žodžio kyšo begalinė neapykanta link „nuosaikiųjų" tautininkų ir begalinis jo valdžios troškimas. Iš tos neapykantos gimė ir piemeniškai įvykintas pasikesinimas prieš banditą Rusteikį. Tenka betgi abejoti, ar Pupaleikio peilis užduos mirtiną smūgį geležiniam vilkui ir jo vadui Voldemarui. Greičiausiai galima laukti dar didesnio vilkų įniršimo ir platesnių jų išstojimų. Valdžios troškimas gali ne vieną dar „tautos vadą" pastumėti į desperatišką žygį.

Įdomu yra skaityti „L. Aide" Smerdiakovo Gustainio pasisakymą apie Voldemaro ir jo šalininkų veikimą. Anot to pirkto subjekto, Voldemaras nori patenkinti savo asmeninį valdžios geidulį ir del to siundo geležinius ant tikrojo „tautos vado" Smetonos. Su tuo galima visai sutikti, tik reikėtų dar paklausti: vardan kokių „tautiškų" geidulių Smetona ir jo šalininkai laikosi visom keturiom valdžios ir žada „galutinai" vykinti gruodžio 17 nakties idealus? „L. A." į tą neatsako, užtat Voldemaras tvirtina, kad „naujos eros Smerdiakovai" **asmeniškiems tikslams** išnaudoja ne tik esamą diktatūrą, bet ir gruodžio 17 „idealus". Pagal tuos, neabejotinos vertės tvirtinimus, turime Lietuvoje dviejų klikų varžytynes del valdžios, pagelba kurios norima ir tenkinama savo asmeniški interesai ir valdžios geiduliai. Gruodžio „idealai" tokiu būdu, pačių „idealistų" tvirtinimu, pasirodo esą ne idealai, bet **interesai,** kuriu tenkinimui Smerdiakovai pešasi su kruvinu budeliu, melagiu ir vagimi Voldemaru. Vaizdas, iš tiesų, šlykštus ir be galo liūdnas. Jis būtų dar liūdnesnis, jei ne karts nuo karto įvykstanti „tautos vienybės" komiška demonstacija, pavidale, skerdžiamo, kaip meitelio Rusteikos, areštuojamųjų „idealistų„ kapitonų uniformose, pamfletų ir t. p. reiškinių. Sakoma, kad ir tragiškiausi momentai esą pilni komizmo, o tarpusavių „tautos vadų" rietenų spektaklis, to komizmo yra išties pilnas.

Kokios išvados? Labai aiškios: Šlykščios varžytynės del valdžios, iždo vagiliavimai, liaudies smaugimas baigsis tik tada, kai sukilusi liaudis aptramdys įsiutusius Smerdiakovus ir prasivogusiems „tautoms vadams" uždės geležinius pančius. Kai krašto valdymas pereis į liaudies rinkto Seimo rankas ir krašte bus atstatytas teisėtumas, tada grįšime į normalų kultūringą gyvenimą. Tą padaryti yra kovojančios liaudies uždavinys.

**Socialistas.**

# Lietuvos budeliai tarpusavy

**arba**

## KAIP VILKIŠKA POEZIJA APGIEDA TAUTIŠKĄJĄ KŪRYBĄ IR KŪRĖJUS.

Žemiau dedame, Voldemaro išleistą slaptą pamfletą prieš smetoninius Lietuvos valdovus. Pamfletas pasirodė kelios dienos prieš numatytąjį voldemarinių putčą š. m. liepos m. 28 d. Tą tautišką „kūrinį" dedame ištisai, kaipo dokumentą, kuris nušviesdamas dabartinius Lietuvos valdovus, turės nemažai ir istorinės reikšmės. *Redakcija.*

### Nauja era, ministerių kabineto krizis faktų šviesoj ir nuosaikiųjų tautininkų bei vyriausybės darbai.

Atėjo laikas supažindinti plačią visuomenę su netolimos praeities ir dabarties faktais ir iš jų padaryti išvadų. Tas daroma nelegaliai, nes dabartinė vyriausybė, komendantų ir policijos pagelba, tiek yra suvaržiusi piliečių teises, kad netenka nė svajoti nupasakoti visą tiesą viešoj spaudoj. Mes apsiimame tas pačias žinias viešai paskelbti ir po jomis pasirašyti pasikeitus vyriausybei arba jai atsisakius valdyti vien policijos pagelba. Iki to laiko mes nenustosime savo mintis reikšti proklamacijų pagelba. Kitokios išeities nėra. Kas laimės, parodys ateitis. Mes vieną galime tvirtinti: visus aktivistus ir idealistus kalėjimuosna ir Varniuosna nepasodins — jų šimtai kasdien naujų atsiranda.

**Naujos eros Smerdiakovai.** Nauja era, (Gustainio ir Tamošaičio terminologija), prasidėjo po 1926 m. gruodžio m. 17 d. perversmo, kurį įvykdė aktingosios kariuomenės karininkai idealistai. Jie rizikavo savo ateitimi ir gyvybe, bet jų pasiryžimą išnaudojo asmeniškiem tikslams savanaudžių grupė: Mironai, Tamošaičiai, Gustainiai, Lapėnai, Smetonienės, Musteikiai, Žilinskai ir kiti mažesnio svorio „naujos eros" Smerdiakovai: recidivistas Morkūnas, prašmatnus tautininkų ideologas — vagis ir plentų ardytojas Čiurlionis, sulenkėjęs vokietis Štencelis ir kiti „nuosaikiųjų" skalikai à la Žukas, onanistas ir isterikas Grėbliauskas ir nuosavų namų valdiškais rąstais statytojas referentas Kiaunis. Tie patys ponai džiaugdamiesi ir rankas trindami nepamiršta papildyti savo kišenių valdiškais pinigais.

Smerdiakovai valdžion pakliuvę nežiopso.

**Kyšininkai ir vagys — jaunimo auklėtojai.** Buv. susisiekimo ministeris Čiurlionis artymų rangovų pagelba imdavo iš varžytynių plentų remontus ir taisė juos su apskaičiavimu, kad ateinančiais metais vėl galėtų remontuoti. Ministerio pirmininko prof. Voldemaro pastangomis, Čiurlionis turėjo apleisti susisiekimo ministerio vietą. Prokuratūra rengėsi jam iškelti bylą, bet po ministerių kabineto krizio staiga nutilo. Čiurlionis tapo vėl paskirtas į atsakomingą aukštesniųjų mokyklų inspektoriaus vietą. Vadinasi, kyšininkas ir vagis pasidarė jaunimo auklėtoju.

**Darbininke! Atmink, kad ateitis priklauso tau. Todel būk pasiruošęs ją sutikti!**

Teisingumo ministeris Žilinskas glaudžiai susijęs su savo kolegomis — „teismo darbuotojais" à la Brazaičiai (teisingumo min. rūmų statybos garsios bylos, dabar numarintos, herojais), besirūpindamas pagal naujai priimtą žemės reformos įstatymą (150 ha) įsigyti trečią dvarą, neįstengia ir nenori išvalyti ministeriją nuo vagių ir kyšininkų.

Švietimo ministeris savo nuomonės neturi. Jis besirūpindamas savo „brangia sveikata" ir nesudrumsta ramybe, pavedė ministerija valdyti tautininkų gener. sekretoriui karjeristui Žukui, vagiui Kiauniui ir kunigams.

**Ignas Kruglodurovas, Kainas Aleksa ir jų „veikimas".** Buv. vidaus reikalų ministeris Ignas Musteikis — Kruglodurovas, provokatorius sprogdintojas, tuo tarpu smulkesnės atestacijos nereikalingas, paminėsime vėliau.

Žemės ūkio ministeris Aleksa — vykusiai Kainu pramintas — bene gudriausis dabartinio kabineto narių, pataikaudamas tautininkų vadams, pasidarė „Ūkininkų vienybės" pirmininku. Aleksa visokiais budais mulkindamas „nuosaikiuosius" ir bičiuliuodamos su Musteikiu (tokiems ponams vidaus reikalų ministerio draugystė yra begalo svarbi), demagogiškai pataikauja ūkininkams ir stengiasi įgyti jų tarpe pigios simpatijos. Lyg pūslę pūsdamas popierinę „Ūkininkų vienybę", faktinai tvirtina pozicijas Ūkininkų partijai ir jos šulams. Tautininkai Smerdiakovai ir Kruglodurovai klauso Aleksos kalbos, bet nemato jo darbų. Tuo tarpu Aleksa varo gudriai savo tamsią politiką. „Ūkininkų vienybės" priešaky pastatęs kvailiausius tautininkus à la Bulvičius ir Unguraitis ir mokėdamas jiems kas mėnuo po 600 litų, kad tylėtų, Aleksa Žemės Ūkio Rūmus ir ministeriją kimšte prikimšo kairiųjų pažiūrų Ūkininkų partijos žmonių, lenkų ir kyšininkų ir dar turi arogantiškumo tvirtinti, esą tautininkai visur laimi! Aleksos slaptas tikslas yra galutinai suardyti tautininkuose vienybę, juos supiudžius ir sudemoralizavus privesti kraštą prie seimo rinkimų, paskutiniu momentu (su žinia Smetonos) neva tautiškais sumetimais pastatyti greta A. Smetonos savo kandidatūrą į R. Prezidentus ir laimėti turint Seime daugumą sukvailintų ir papirktų neva ūkininkų. Pažymėtina šio pono šeimos sudėtis: brolis Aleksa-Angarietis žinomas komunistas ir išdavikas, visą laiką buvo ir dabar tebėra Maskvos kominterno lietuvių sekcijos komisaru; antras brolis tarnauja karininku lenkų legionuose, sesuo ištekėjusi už lenko dvarininko, gyvena Lenkijoj ir nuolat palaiko glaudžius ryšius su broliais — Maskvos komunistu ir... Lietuvos ministeriu. Tesprendžia skaitytojas, kieno naudai dirba Aleksa Kainas — lenkų, ar bolševikų.

**„Šilta kampanija", arba dvaro rūmu kamarilė.** Kunigai Mironas ir Tamošaitis yra R. Prezidento protas ir valia, faktinieji tautininkų vadai ir įgudę intrigantai. Šelpia (valdžios pinigais) partiją, save ir laikraščius „L. Aidą", „Suvalkietį", „Mūsų Kraštą", „Šiaurinę Lietuvą", „Vairą" ir kitus. Kun. Mironas nepasidrovėjo pastaruoju metu per tris kartus išnešti iš Lietuvos Banko sulig vyriausybės orderiais vieną milijoną du šimtu tūkstančių (1200000) litų. Prie jų kompanijos tenka dar priskirti žinomą „L. Aido" vyr. redaktorių V. Gustainį, kuris už 2000 litų (šio pono mėnesinė alga) sutiktų ne tik „L. Aide", bet ir „Ryte" „naują erą" ir „nuosakumą" skelbti.

Jei mes dar priminsime, kad tautininkų partijos šulai (Mironas, Lapėnas Tamošaitis ir kiti), ir lenkai, per „didžiai gerbiamą" Mindaugo II įkvėpėją Smetonienę nuolat intrigavo prieš prof. Voldemarą, tai pasidarys ir eiliniam piliečiui aišku, kad prof. Voldemaras visos tos kamarilės negalėjo pakęsti. Ponai ministeriai buvo nuolat prof. Voldemaro kviečiami prie darbo ir tvarkos, tautininkų šulams buvo griežtai pasakyta, kad partijų diktavimas jau nemadoj ir kad dešros dirbti lengviau negu politikoj nusimanyti. Smetonienei duota suprasti, kad nepatogu tuščiomis svajonėmis žmones juokdinti ir sveikiausia būtų perstoti įsakinėti ministeriams ir direktoriams vieną kitą lenkpalaikį valstybinėn tarnybon kišti.

Jau nuo 1928 m. pradžios ministeriai ir tautininkų šulai pradėjo galvoti prof. Voldemarą iš vyriausybės išstumti ir sudaryti švogerių dinastiją. Tas buvo jiems labai palanku: nebūtų kas trukdęs ministeriauti ir tinginiauti, lenkpalaikius ir kyšininkus proteguoti, būsimai dinastijai dirvą ruošti, valstybės iždą tuštinti ir „naujai erai" himnus giedoti.

**Kamarilės „didvyriai" ir Nikolai duračok.** Ministerių kabineto krizį pagreitino ir palengvino, gudriam intrigantui Aleksai laimint, provokatorius Musteikis - Kruglodurovas, tamsios praeities, ir dabarties „Gedimino" ordeno kavalierius. Dr. V. Kudirkos apdainuotas ir paženklintas. Ignas Kruglodurovas beministeriaudamas visą savo išmintį parodė **susprogdinęs Mariampolės policijos punktą,** suruošęs žydų pogromą Kauno Slabadoj ir provokuojant visus, kuriuos laikė už save gudresnius. Ypač jis nekentė ideališko jaunimo, pozicijos ar opozicijos, ir be atodairos trėmė niekuo nekaltus žmones į Lietuvos užkampius. Tačiau jis turėjo ir „teigiamų" savybių: visuomet buvo šuniškai prisirišęs prie Smetonienės (girdi, jokiu būdu ateityje be šiltos vietos nepaliks) ir mažiausiai progai pasitaikius mokėjo meniškai „po matuškie" išsikolioti.

Prieš pat kabineto krizį 1929 m. rugsėjo m. 15 d. prof. Voldemaras pasiūlė Musteikiui, šiam „kabineto papuošalui" bemoksliui, atsistatydinti. Akimirksniu prasidėjo ministerių ir tautininkų šulų vienas į kitą zujimas. R. Prezidentas A. Smetona senai svajodavo, jei ne apie dinastiją, tai bent apie Vytauto Didžiojo rolę ir iš anksto rengė kriziui aukštuosius karininkus, dalindamas jiems ordenus ir laipsnius. Ir štai Respublikos prezidentui buvo Igno Kruglodurovo, kuris bijojo šiltos vietos nustoti, pranešta, kad prof. Voldemaras mano savo šalininkų pagelba R. Prezidentą nuversti ir pats pasiskelbti diktatoriumi. Musteikio ir kitų ministerių provokacija rado gerai paruoštą dirvą ir R. Prezidentas, kuris savo ypatybėmis yra labai panašus į Nikalojų II, būdamas apsuptas vis Smerdiakovais ir savanaudžiais, suprojektavo primestą jam garsųjį kabineto krizį.

**Tolimesni įvykiai po Smerdiakovų įsigalėjimo.** Įvyko tas, apie ką svajojo lenkai, plečkaitininkai (žiūr. J. Plečkaičio kalbą vokiečių teisme), krikdemai, nuosaikieji tautininkai ir kyšininkai. Prof. Voldemaras, apie kurį miręs Vokietijos premjeras Strezemanas pareiškė, kad Voldemaras būtų vokietis senai Vokietijoj nebūtų nė vieno okupanto — buvo pašalintas nuo valstybės vairo. Ko negalėjo padaryti Lietuvos priešai tiesioginiai, tas buvo atlikta jų intrigomis, sukvailėjusių arba „nuosaikiųjų" tautininkų pagelba. Nenoroms kyla klausimas: kam buvo reikalingas gruodžio 17 d. perversmas ir kam žuvo a. a. didis Lietuvos sūnus ir idealistas Pranas Gudynas? Atsakymo mes sulauksime ateity.

Prof. Voldemaras ministeris pirmininkas ir krašto apsaugos ministeris, turėdamas dideliausį pasitikėjimą tarpe kariškių ir gerai organizuoto jaunimo galėjo pasilikti valdžioj jėga, bet nenorėjo lieti brolių kraujo.

Neužilgo prasidėjo „nuosaikiųjų" ir vyriausybės darbai ir darbeliai, Bemokslis dešrininkas Lapėnas, atsistojęs tautininkų priešaky ir svajodamas gauti finansų ministerio portfelį pradėjo su nuosaikiųjų kamarile, per spaudą, ir žodžiais šmeižti prof. Voldemarą. Tam pasipriešino tautinių organizacijų dauguma narių, pasmerkdami juos ir jų pragaištingą darbą. Per devynis mėnesius „nuosaikieji" pralaimėjo visais frontais. Tautininkų rajoniniuose suvažiavimuose (Kaune, Šiauliuose ir Panevėžy), Savanorių sąjungos kongrese (Kaune), „Jaunosios Lietuvos" suvažiavimuose (Kaune ir provincijoj), Šaulių sąjungos susirinkimuose ir kitur. Visur gavę nepasitikėjimą „nuosaikieji" ir jų skalikai pradėjo žiauriausiai persekioti drąsesnius asmenis. Ministerijoms tautininkų centro buvo įsakyta šalinti veiklesnius ir sąmoningesnius veikėjus iš užimamų valdiškose įstaigose vietų. Tokiu būdu buvo pašalinti—Panevėžio mokytojų seminarijos mokytojas P. Pakarklis, Šiaulių apyg. teismo sekretorius P. Ramančionis, Telšių gimnazijos direktorius Gobis, Plungės notaras Mylinas (pastarieji du už išleidimą prof. Voldemaro monografijos, kurią Žukas buvo uždraudęs išleisti) ir kiti idealistai, kurie nepanorėjo savo sąžinę už pinigus parduoti, bei neteisingiems darbams pritarti. Iki šiam laikui apie 60 asmenų pašalinta iš tarnybos ir jie neturi jokių šaltinių pragyvenimui, apie 100 asmenų nukentėjo tarnybose, 67 asmenys (jų tarpe 75% savanorių) tapo ištremti į įvairius apskričius. Už paskutinį savanorių sąjungos suvažiavimą, kuris pasmerkė dabartinės vyriausybės darbus ir išnešė užuojautos rezoliucijas ištremtiesiems savanoriams, tapo ištremti: Sav. s-gos pirmininkas K. Matulevičius ir vicepirmininkas V. Statkus.

Garbė visiems nukentėjusiems kovotojams ir didi panieka ir neapykanta skriaudėjams!

**Aleksos-Musteikio-Staškevičiaus provokatoriški darbai.** Matydami nuolatinį nepasitenkinimą ir bijodami galutino pralaimėjimo Lapėnas, Tamošaitis, Mironas ir K-o nutarė nešaukti visuotiną tautininkų suvažiavimą, bet sufalsifikuoti jį, pakvietus š. m. birželio m. 29 d. porą šimtų parinktų „nuosaikiųjų" inteligentų. Dalyvavo Lapėnas ir kiti. Prof. Voldemaras pakviestas nebuvo, bet visgi atsilankė. Progai esant tenka paklausti, kas gi didesnis inteligentas Lapėnas ar prof. Voldemaras? Prof. Voldemarui pašnekėjus jis buvo su didžiausiomis ovacijomis ant rankų iš salės išneštas. Tai įvyko nežiūrint į tai, kad buvo parinkti jiems patikimi žmonės.

Vyriausybės darbai ankštai susiję su tautininkų partijos veikimu. Neišmintingą ir kraštui žalingą prof. Voldemaro pašalinimą iš valdžios reikėjo žūt būt pateisinti ir visuomenėje rasti pritarimo. Šį niekingą darbą buvo pavesta atlikti Musteikiui ir Aleksai. Pirmasis išprovokavęs prof. Voldemarą pradėjo asmeniškai ir per pil. apsaugos D-to direktorius kyšininką Staškevičių pasakoti apie prof. Voldemarą nebūtų dalykų, antrasis — veidmainių Bulvičiaus ir Unguraičio pagelba išleido nelegalę proklamaciją, nukreiptą prieš prof. Volodmarą ir pasirašytą, žinoma, ne Aleksos bet „Lietuvos Ūkininkus Grupės". Toji proklamacija buvo spausdinta Ž.Ū.M-je Miškų Departamente. Ir tuo metu, kai vyriausybės nariai išsijuosę šmeižė prof. Voldemarą, pastarajam buvo siūloma užimti užsienio reikalų ministerio portfelį ir sėsti drauge su šmeižikais Aleksa ir Musteikiu! Ar bereikia didesnio arogantiškumo ir niekšiškumo?

Geriausi apskričių viršininkai Matulevičius, Steikūnas ir Šurna, kurie nepritarė juodiems Kruglodurovo darbams, buvo iš užimamų vietų atleisti. Besiteisindamas del kabineto krizio Musteikis įsakė kyšininkui Staškevičiui (Šaulių s-gos C. V. sekretoriui) areštuoti Šaulių s-gos namuose atsitiktinai susirinkusius niekuo nekaltus 23 šaulius. Areštuoti šauliai išsėdėjo be jokios kaltės dvi savaites ir beveik visi nustojo tarnybų. Jų tarpe 7 žmonės be jokio apkaltinimo prokuratūrai nežinant įkišti Kauno s. d. kalėjiman ten buvo išlaikyti po tris mėnesius ir ne radus kaltės, ištremtiiš Kauno. Tuo metu „L. Aidas" rašė, kad buvęs užkluptas nelegalus susirinkimas. Šaulių s-gos vado-vybė į Musteikio ir Staškevičiaus niekšišką darbąnereagavo ir tuo užsitarnavo amžinos gėdos.

„Tautos Kelias" — vienintelis laikraštis, kuris smerkė susidariusią padėtį, buvo uždarytas ir Bruno Štencelio (vyriausybei įsakius) pasisavintas. Redaktorius Algirdas Sliesoraitis, Jonas Karutis (2-jų vyties kryžiaus kavalierius ir invalidų pirmininkas) ir Antanas Šileika ištremti iš Kauno. Po to vyriausybė pradėjo veikti niekeno nevaržoma ir nekontroliuojama.

R. Prezidento prašomi ir pasigerindami visuomenenei, ministeriai pradėjo daryti su spaudos atstovais pasikalbėjimus. Deja, buvo pamiršta, kad Musteiko pakaušis, nors ir storokas, bet visai tuščias. Ignas ėmė ir pasigyrė, kad prieš jį po krizio buvęs ruošiamas atentatas (mat, koks veikėjas!). Reikėjo tą „atentato" ruošimą įrodyti — kitaip, ministerio autoritetas eina velniop. Čia griebtasi provokacijų. Šaukiamas Panevėžio apskr. v-kas Stosiūnas, žadama jam visokių gerybių ir įsakoma jam sudaryti provokacinę bylą idealistams Kruglodurovo priešams Jučioniui ir Švelniui, girdi, jie Voldemaro šalininkai ruošę prieš jį — ministerį atentatą, o liudininku galįs būti kriminalės policijos agentas Šulskis, kilęs iš Panevėžio apskrities.

Musteikis patarė Stosiūnui susitikti su provokatoriumi Šulskiu Konrado kavinėj. Šulskis nors ir tamsus provokatorius, bet išsigąsdo ir iš karto nesutiko po savo parodymu pasirašyti. Supykęs Musteikis prašo savo draugą, Šulskio švogerį gener. štabo pulk. Jockų, reikiamai paveikti Šulskį. Jockus, kuriam šeši metai atgal eilinis policininkas Kaišedoryse už įžeidimą apdaužė snukį, į ką pulkininkas nereagavo, įkalba savo švogerį Šulskį nebijoti ir pasimatęs su Stosiūnu įteikia jam Jockaus parašytą kvotą, kurią Stosiūnas verčiamas buvo pasirašyti ir įteikti vidaus reikalų ministeriui Musteikiui. Stosiūnas nors ir verčiamas Musteikio, Štencelio ir kyšininko Staškevičiaus, provokatoriumi būti visgi nepanorėjo ir padavė atsistatydinimo pareiškimą. Neužilgo Musteikis buvo priverstas už gerą kompensaciją atsistatydinti ir Kauno apygardos teismo prokuroras Žemaitis iškėlė jam bylą, kurioj be kit ko buvo **kaltinamas drauge su Štenceliu ir Štaškevičiumi „Geležinio Vilko" sprogdinime.** Tačiau greit po to išsigandusi vyriausybė bylą liepė numarinti. Mat, nepatogu buvo apdovanotą „už ypatingus nuopelnus Lietuvai" 1-io laipsnio „Gedimino" ordenu provokatorių Igną Musteikį sodinti kalėjiman. Na ir paslapčių Ignas perdaug žino ir gali vyriausybei pakenkti. Tarp kitko prie paslapčių priklauso tamsi istorija su atentatu prieš prof. Voldemarą. Žinoma vyriausybei nepatogu iššifruoti.

Tuo tarpu Jačionis, Švelnys ir kiti kalinami ir tremiami. Geriausi karininkai — 17 gruodžio perversmo organizatoriai ir vykdytojai gujami iš kariuomenės (kap. Steponaitis, kap. Budzila, kap. J. Matulevičius, kap. Antanaitis ir kiti), o niekšai ir pataikūnai daro karjeras. Musteikis išreikalavo iš R. Prezidento „Gedimino" ordeną (kitaip, girdi, neatsistatydinsiu!) ir pasidarė Let. Banko Direktoriumi su

2500 litų mėnesinės algos, nors banko reikaluose nusimano mažiau už banko sargą. Provokatoriai B. Štencelis (rusų išpera), Staškevičius, Jockus, Šulskis ir visa eilė kitų niekšų aprūpinti šiltomis vietomis ir neperstoja smaugę žmones. Pastaruoju metu Jockus paskirtas net karo mokyklos viršininku. Mūsų amžinų priešų lenkų šnipai teismo nubausti iki gyvos galvos kalėti, **prezidentienės vardadienio proga** tapo amnestuoti, o geriausi Lietuvos sūnūs ir pasižymėję savanoriai administratyviu būdu sodinami kalėjiman ir tremiami.

Visų daromų šunybių del vietos stokos ir nesurašyti. Panašūs darbai gali būti daromi žmonių, kurie galutinai nustojo lygsvaros ir sąžinės, arba yra be to Lietuvos priešai.

**Valdžios rėmėjai—žulikai ir kyšininkai.** Nepergeriausiai darosi ir valstybės įstaigose. Valdžia neturėdama dorų valdininkų ir šiaip piliečių pritarimo, brangina įvairių rūšių kyšininkus, kurie palaiko ją. Štai vienas charakteringiausių faktų, turintis tarptautinio skandalo reikšmės.

Pastabus pilietis gali atsiminti, kad nepersenіausiai „L. Aide" tilpo straipsnis, kuriame kalbama apie tabako monopolio reikalingumą Lietuvai. Reikia pastebėti, kad tabako monopolis faktinai jau slaptai yra atiduotas vienai vokiečių firmai. Ši tabako monopolio atidavimo istorija yra labai skandalinga.

Tabako monopolį stengėsi išgauti prancūzų firmos. Tuo reikalu rūpinosi nesenai išvykęs iš Lietuvos prancūzų konsulas Noel Henry kurį, ministeris Tūbelis du kartu paeiliu nepriėmė. Po tokio keisto Tūbelio elgesio su svetimos valstybės atstovu, pas konsulą atsilankė Prekybos D-to direktorius Norkaitis ir pareikalavo kyšio. Konsulas pranešė suinteresuotoms firmoms, kad Lietuvoj be kyšio nieko negalima padaryti ir gavo sutikimą Norkaičiui kyšį duoti. Norkaitis, gavęs atlyginimą, parūpino konsului pas Tūbelį audienciją. Derybos jau ėjo sėkmingai, bet staiga Tūbelis pranešė konsului Noel Henry, kad vyriausybė yra nusistačiusi atiduoti monopolį vokiečių firmai. Supykęs konsulas pakėlė skandalą ir Tūbelio akyvaizdoj pavadino Lietuvos valdininkus vagimis ir kyšininkais.

Matyt, kad Norkaičiui vokiečių firma buvo davusi didesnį kyšį, bet išsigandęs skandalo, Norkaitis grąžino prancūzų konsului paimtus pinigus. Tabako monopolis visgi atiduotas vokiečių firmai. Perpykęs prancūzų konsulas, prieš išvykstant iš Lietuvos, beveik kiekvienam sutiktam pasakojo apie skandalingą istoriją. Tačiau Norkaitis ramiai sėdi atsakomingoj ir pelningoj vietoj ir neperstodamas giria vyriausybę ir jos darbus.

**Vietej užbaigos.** Vieną turime aiškiai ir nedvejodami užakcentuoti: Lietuvą valdo ne R. Prezidentas A. Smetona, bet lenkai per Smetonienę, Mironą, Tamošaitį, Chodakauskus ir kt. Žemės reformos įstatymo pakeitimas, pagal kurio žemės grąžinamos lenkų dvarininkams, yra aiškus lenkų darbas ir sumanymas.

Vyriausybės padėtis nepavydėtina. Liaudininkai, Lapėno ir Aleksos pagelba užima visas ekonominio gyvenimo sritis, o krikdemai sugebėjo sudaryti su vyriausybe „nepuolimo" sutartį. Artėja momentas, kada šių dienų viešpačiai subirės ir apleis pozicijas sulaukę pirmą smūgį.

Mūsų užduotis budriai daboti, kad šį lemiamą smūgį nesuduotų opozicija ir neužimtų apleistų pozicijų.

Tad budėkime! Šios dienos viešpačiams muša 12 valanda!

Jų paskutinis, lyg pasiutusių šunų šuolis gali būti dar šią vasarą, bet darydami paskutinį šuolį jie dar gali skaudžiai įkąsti.

Budėkime!

*„Geležinio Vilko"*
*Vyriausis Štabas.*

**P. S.** Del šios voldemarinių vilkų „poezijos", dedame atskirą straipsnį. *Red.*

# Laiškai ir Korespondencijos.

## Tautininkų keliai ir tikslas

Ketvirtus metus gyvenam nepaprasto gyvenimo laikus ir iki šiol nežinom, kur veda prisiųstieji iš aukštybių mus valdyti „tautos vadai". Nesisakė ir „tautos vadai", ko jie nori, kokie jų tikslai ir kur jie veda Lietuvą. Iki šiol mes ne kartą girdėjom iš paties „tautos vado", bobos pantofliu priminto Smetonos lūpų, kad mes esam vedami į „didingą ateitį". Kokia toji „didinga ateitis", taip iki šiol niekas ir nežinojo. „Naujai erai" stojus, po gruodžio smurto, sakyta buvo, kad „akys neregėjo, ausys negirdėjo, niekam į galvą neatėjo tas, ką ruošia „tautos vadai" mūsų tėvynei". Tada rodėsi, kad štai ims ir gyvus Lietuvos žmones sukels į dangų! Bet ne taip būta. Laukėm metus, kitus, trečius, o stebuklas vis viena nesidaro. Žmonės į žadėtąjį dangų taip ir nepateko, o žemėj skurdas ir vargas padidėjo

Tie, kas akyliau seka gyvenimą jau po gruodžio smurto sakė, kad Lietuvos gyvenimas nuėjo patamsin, pasidarė be ateities, be rytojaus, kad gauja okupantų, užgrobusių mūsų kraštą valdyti, apart savo asmeninių interesų, daugiau nieko neturi. Nėra pas ją nei programos, nei politiškos linijos kraštui tvarkyti, nekalbant jau apie vedimą į „didingą ateitį".

Tą kaip tik patvirtina ir nesenai išleista tautininkų partijos brošiūra „Gyvenimo momento klausimai". Charakteringesnes vietas tos brošiūros čia pacituosime:

„Bene daugiausia šių laikų politiška santvarka yra kritikuojama daugiausia jaunų, kad ir tautiškos ideologijos žmonių, del tariamojo politiškos linijos valdžioje nebuvimo. Girdi,

nematome, kur einame, kokia bus rytoj santvarka? Fašizmas ar parlamentarizmas? Štai tos kategorijos žmonių klausimai.

„Į tuos klausimus ir norėtume atsakyti.

„Jei kalbame apie šiandien kritikuojamą, politišką liniją, tai turime atsigręžti į netolimą praeitį ir apsižvalgyti, ar tuomet ji buvo. Kai kur provincijoje kartojama, girdi seniau linija buvusi. Bet ar tai tiesa?

„Ne kartą tautininkams, prof. Voldemarui valdant, teko kreiptis į jį ir reikšti susirūpinimo del politiškos linijos. Visuomet buvo atsakoma, jog politišką liniją nustato pats gyvenimas. Girdi, jokios rašytos programos nereikia, iškėlė gyvenimas vieną klausimą, tą klausimą ir spręsk, iškėlė kitą — vėl spręsk. Žodžiu, apgalvotos tolimesniam laikui programos nebuvo. Ta programa buvo vienadienė. Tad skelbti, kad seniau linija yra buvusi, prieštaringa faktams. Daugelis tikėjo, kad prof. Voldemaro politika aiškiai vedanti į fašizmą. Tuo tarpu ne vienam tautininkų veikėjui prof. Voldemaras sakęs, jog reikia rimtai skaitytis su naujomis sąlygomis, girdi, dar per anksti galvoti, ar fašizmas pas mus prigis. Jo ėjimas fašizmo keliu provincijai buvo lyg ir aiškus. Mums, arti stovintiems, buvo labai neaiškus. Kodel provincijaj taip, o ne kitaip atrodė? Daugiausia del prof. Voldemaro specifinės pažvalgos į „Gel. Vilko" sporto organizaciją. Sporto S-gai rodyta, kad norimą jąja remtis, bet faktinai p. Vol. abejojo, ir nekartą sakė, kad S. Sąjunga nereikalinga. Norėdamas vienas diktatoriškai valdyti, jisai Sp. S-gą naudojo prieš T. S-gą ir kiršino tas abi organizacijas. Apie tai randame reikalo čia pasakyti tiems, kurie bona fide yra įsitikinę aiškios politiškos linijos buvimu prof. Voldemarui valdant".

Tad kurgi čia „toji didinga ateitis"? Pačių tautininkų prisipažinimu, Voldemaras beveik trejus metus valdydamas ir vesdamas mūsų tautą į „didingą ateitį", visą laiką tupčiojo ant vietos ir jokio plano bei politiškos linijos neturėjo. Per visus trejus metus raudonu siūlu traukiasi ,,vadų" piautynės, rietenos ir vyriausia intencija—kuodaugiausia pinigų prisivogti. Taip Voldemaras ir darė iki galų gale, susipiovus su tautininkų šeškomu, buvo pašalintas.

O dabar? — klausia tautininkų šeškomas ir ten pat atsako:

„Mums atrodo, kad šiandieną aiškumo yra daugiau. Mes orientuojamės į naują Konstituciją. Visai kitas klausimas, kuomet ši Konstitucija turėtų būti vykdoma. Paskubomis čia nieko daryti nemanoma. Reikalingas gilus apgalvojimas del Konstitucijos vykdymo plano. Suprantama, jog eiti į seno atminimo parlamentarizmą mes nemanome. Jis jau negrįš, nes atgyveno savo amžių. Tad fašizmas ar parlamentarizmas? Visas dalykas, kaip kas fašizmą supranta. Praktiškai šiandien aišku, kad itališko fašiz. Lietuv. kopijuoti negalima. Visai kita valstybinė struktūra. Sena Italijos valstybė turi ryškiai diferencijuotų luomų: ūkininkų, darbininkų, pramonininkų, finansistų — bankininkų ir t. t. Pas mus, neapsiriksime, yra vienas pagrindinis luomas — ūkininkai ir iš jų tarpo išeina inteligentai — valdininkai. Čia pilnos korporacijų sistemos vis tiek, ir kaip norėdamas, nesutversi (dalinę korporacijų sistemą, kaip girdėjote, numato mūsų naujieji įstatai). Pas mus tegalimas savas lietuviškas fašizmas, jeigu taip galima išsireikšti".

Iš šio pasisakymo ne mažiau aišku, kad tautininkų šeškomas ir po Voldemaro nuvertimo gyvena gruodžio 17 nakties „idealais", kurie suvedami į valstybės iždą ir kad gudresnio nieko ir jis nesurado. Beje, smetoniniai pasisako, kad nori pagimdyti ,,lietuvišką fašizmą" ir dar primena, kad jie orientuojasi į „naują konstituciją" ir sulig tos „konstitucijos" žada kai kada imti kraštą valdyti. Bet kas gi toji „konstituciją"? Kas juos įgaliojo tą konstituciją rašyti? Argi tai jau Lietuva iki to dasigyveno, kad kiekvienas samozvancas, kiekvienas kandidatas į durnių namus gali jai savo įstatymus primesti? Ne! Šitaip būti negali. Lietuvos valstybė ne tam yra įkurta, kad joj gauja nekviestų „tautos vadų" ponautų. Lietuva turi būti pirmoj eilėj tiems, kurie ją savo rankomis sukūrė, savo krauju atpirko!

Per ketverius metus mes pakankamai įsitikinome ir pažinome „tautos vadų" tikslus: „gyvenk kol gyvenasi, vok kol vagiasi, o po mūs nors žolė ne auk!" Tai jų vyriausis tikslas ir obalsis.

Bet tie, kam Lietuva nėra svetima žemė, kam rūpi jos dabartis ir ateitis, turi kitaip pažiūrėti į dabartinę padėtį ir „tautos vadams" pasakyti: gana ponai „vadai" svietą juokinti, gana ieškoti „naujų kelių" ir tuo ieškojimu prisidengus iždą vogti. Pasitraukite! Gyvenimo priešakin stoja pats Lietuvos šeimininkas — Lietuvos darbo liaudis.

**Savanoris bežemis.**

# Reta sensacija.

Šiomis dienomis mūsų mieguistą, susmukusį lietuvišką gyvenimą aplankė nauja pramoga: įvyko nesitikėtos ir nelauktos **skerstuvės.** Lietuvos kaime rudens metu skerstuvės dažnai būna ir nieko jos nestebina, bet Kaune tokie dalykai retenybė, todel ir sukėlė visą miestą ant kojų. Mat ir skerdė ne kokį nors ūkininko atvežta meitelį, bet riebų, lietuviškoj duonoj įsipenėjusį **ekskomisarą Rusteiką.** Kodel šiuo kartu pasirinkta skerdimui Rusteika, o ne

kas nors kitas, kad ir sakysime nemažiau riebus inž. Vileišis — sunku atspėti. Kalbama, kad skerstuvės buvusios paruoštos daug platesniu mastu, buvę numatyta skerdimui visas tuzinas riebių ir truputi papenėtų „tautos vadų", kurių skaičiun įeinąs jau minėtas Vileišis, Giedraitis, Aleksa, Lapėnas, Štencelis ir kiti. Tačiau pati pradžia buvusi taip nelaiminga, kad skerdimo darbą „tėvynės labui" prisiėję kuriam laikui atidėti.

Kaune beveik kas rytą policija randa tai šen, tai ten ką nors papiautą, bet tokio sujudimo nesukelia: „L. Žinios" tik penkiom eilutėm pažymi, kad ten tai rastas pilietis kiauru šonu, o policija ir išviso ranka numoja: ar mažai, girdi, valkatų Kaune — tesipiauna, jei jiems patinka.

Šiuo kartu nepaprastas susidomėjimas kilęs todel, kad skerstuvių organizatorius buvęs „pats", gerai visiems pažįstams, prof. Voldemaras. Vyriausis skerdimo instruktorius — voldemarinės brigados vadas kapit. Mačiuika, skerdikai — žvalgybos tarnai Vaitkevičius ir Pupaleikis, o skerdimo objektu pasirinkta žvalgybos šefas Rusteika. Kaip matot kompanija nedidelė, bet šauni. Ir nors „L. Aidas" jau ant rytojaus juos visus paskelbė **banditais,** tačiau sensacija nesumažėjo, ypač kad dabar Lietuvoj gyvenam tokius laikus, jog niekas nežino kur prasideda banditas ir kur baigiasi „tautos vadas". O „L. Aidui" niekas nebetiki, nes visi įsitikino, kad jam jau senai poteriai susimaišė. Kiek čia, rodos, senai „L. Aido" daviniais Voldemaras buvo „tautos vadas", „Vyriausybės galva, gudresnė už visą šimtą seimo galvų". Šiandien tas pats „L. Aidas" šaukia, kad Voldemaras esąs „banditų vadas", kuriam vieta Kauno katorginiame kalėjime, arba Kalvarijoj durnių namuose! Buvusį Rygos bosiaką Giedraitį įkėlė Lietuvos krašto apsaugos ministeriu ir paskelbė „tautos vadu". Tai kaipgi tu žmogus atskirsi banditų vadą nuo „tautos vado"? Ši aplinkybė tai ir neleidžia Kauno publikai nurimti. Žurnalistai uždusę bėgioja nuo Aravičiaus pas Štencelį, nuo Štencelio pas Novaką, nuo Novako pas Kalvaitį ir vis teiriaujasi, kaip atskirti banditą nuo „tautos vado", bet niekur nieko tikro negali sužinoti.

„L. Aidas" iš VIII. 28 skelbia, kad mūsų visuomenė pati mokanti pažinti banditus, todel nėsą reikalingi jokie paaiškinimai ir kad tiek mūsų visuomenė, nežiūrint net politinių bei srovinių skirtumų, tiek ir mūsų opozicinė spauda, vienaip vien esanti pasmerkusi skerdikus. Bet „L. Žinios" mano sau: „giedok sveikas, giedok—šunies balsas dangun neina. Jei jau Lietuvoj yra tokios sąlygos, kad vienus banditus liepia smerkti, o kitus įsako garbinti, tai Dieve duok, kad tokių skerstuvių būtų, bent nors kartą savaitėj: tiražas bematant pasivytų iždo penimą „L. Aidą".

Manoma, kad „L. Žinių" svajonės išsipildys, nes visai netikėtina, kad pirmas nenusisekęs bandymas, skerdikus atgrasintų nuo gruodžio 17 nakties „idealų".

**Proletaras.**

## Reikalauja amnestijos.

Po Voldemaro nuvertimo, Valstiečiai Liaudininkai jau keletą kartų priminė smetoniniams, kad likviduojant diktatorių, draug su tuo reikia likviduoti ir jo valdymo pasekos. Be kitako reikalavo paliuosuoti visus Voldemaro režimui „nusikaltusius" politinius kalinius. Tuo reikalu net memorandumą v. l. centras „nuosaikiųjų" valdžiai įteikė. Bet Tūbelio valdžia nudavė taip, kad rodėsi tarytum visai ne į ją būtų kreipiamasi.

Dabar, kai Tūbelio oficiozas „L. Aidas" Voldemarą apšaukė banditų vadu, V. Liaudininkai savo reikalavimą vėl pakartojo ir tą reikalavimą „L. Žinių" Nr. 202 štai kaip motyvuoja:

„Istorijai žinomi atsitikimai, kai nusmerktųjų valdovų įpėdiniai pirmoje eilėje atitaisydavo kraštui ir piliečiams jų pranokėjų padarytas skriaudas. Tas būtų logiška ir konsekventiška.

„Jeigu jau netikęs valdovas pasmerktas ir pašalintas, o jo režimo padariniai dar nelikviduoti, tai savaime suprantama, kad nauji vadai prisiima tuos visus darbus, kuriuo yra p. Voldemaras pridaręs. Kitaip būtų sunku praeitį nuo dabarties atskirti,

„O tokių nuoskaudų yra daug palikę krašte; jų padaryta daug piliečiams. Pav. daug žmonių sėdi kalėjimuose nuteistų. Daug ištremtų.

„Yra ištremtų ir nustojusių valstybinių vietų. Tai skriaudos, kurios yra žaizdomis visuomeniniame kūne.

„Ar norėtų dabartinis režimas už visa tai pasiimti atsakomybę. Jei ne, tai kaip visa tai suprasti, kada padarytos skriaudos piliečiams dar neatitaisytos".

Krikščionys demokratai su tais motyvais irgi pilnai sutinka. Tačiau ir vieni ir antri kaž kodel nenori atvirai kalbėti, nenori pažvelgti Lietuvos gyvenimo tikrovėn. O jei jie pažvelgtų, tai pamatytų, kad „įpėdiniai" **eina savo buvusio pravadyriaus pramintu šunkeliu.** Jau greit metai, kaip Lietuvoj šeimininkauja „nauji" ponai, bet Lietuvos politinis gyvenimas nepakitėjo nė per milimetrą. Jis ir negalėjo pakitėti, nes tarp voldemarinių ir smetoninių banditų principinių skirtumų nėra. Išsiskyrė tos dvi bandos vien tik del to, kad **grobiu nepasidalino.**

Todel bergždžia būtų laukti, kad vieni banditai atitaisytų kitų banditų žmonėm padarytas skriaudas. Banditą gali įtikinti ne gražūs žodžiai, bet anot Rusteikos prisipažinimo, — „šaltos, kaip ledas, prie smilkinių prikištos brauningo tūtos".

Tai vienintelis argumentas.

Tačiau kai kada gerai ir vieną kitą teisingą žodį pasakyti. Jei į banditus tas ir neveikia, tai bent užsieny apie juos susidaro teisinga nuomonė.

O to jie labiausia ir nekenčia.

## Laiškas „Pirmyn" Redakcijai

Senai jau rengiausi parašyti Jums apie mūsų, pasienio policininkų gyvenimą, bet esant tokiam dideliam suvaržymui negalėjau. Apart to labai retai pasitaiko proga laišką persiųsti.

Dabar rubežius netaip stropiai dabojamas, bet šnipinėjimas policininkų tarpe nekiek nesumažejo. Beveik kiekvienam rajone po policijos uniforma slepiasi keli žvalgybos agentai, kurie seka kiekvieną policininko žingsnį. Eini sargybon, paskum siunčiamas šnipas daboti ar nesikalbėsi ant rubežiaus su kokiu emigrantu, arba ar nepriimi nelegalės literatūros. Mūsų „načalstvo" tiek įbauginta emigrantais ir re-

## Darbininke! Nelauk sudėjęs rankas, kad kas nors atėjęs tave išvaduotų iš „tautos vadų" uždėto jungo!

voliucinę literatūra, kad naktimis miegoti negali ir kas biauriau, neduoda ramybės ir policininkams. Žiūrėk, nakčia sukelia ant kojų visą rajoną, sustato pilname kovos pasiruošime kokioj nors vietoje ir laukiame „priešvalstybinio". Laukiame valandą, kitą, kartais visą naktį ir... grįžtame į namus pikti, keikiant savo šunišką gyvenimą. Matomai, transportas literatūros nuėjo ne ten, kur norėjo žvalgyba. Žinoma, daugelis policininkų yra patenkinti, kad... nesugavome. Viena kart tikrai būtų sugavę du asmenis, su literatūrą, bet ištolo pamatę tyčia pradėjom šaudyti ir tie turėjo progos pabėgti. Įsiutęs viršininkas kaišiojo panosėn revolverį ir žadėjo griežtai nubausti „žioplius". Visgi bausti vengia, nes supranta ir jie, kad turime šautuvus, kulkų ir kas svarbiausia... arti rubežius. Jei jau ant kurio turi įtarimą, tai net ir liuosuojant griebiasi nepaprastų gudrumų, pavyzdžiui, po kokia nors nekalta priedanga iššaukia pas rajono v-ką, ten nuginkluoja išsiunčia areštuotą į apskrities miestą ir jau iš ten eik velniop. Tokias „čistkas" daro labai dažnai.

Nakčia išstatomi slapukai toliau nuo rubežiaus ir jiems griežtai įsakyta nešaudyti pamačius įtartiną asmenį, bet sekti paskum ir tik jau toli nuo rubežiaus daryti žygius sulaikymui tokio asmens.

Pereitais metais emigrantų išleistas atsišaukimas į policiją labai sukėlė ūpą eiliniuose policininkuose. Po to per ilgą laiką mūsų načalstva visokiais būdais gerinosi prie policininkų ir net specialiuose pasikalbėjimuose stengėsi įrodinėti „pavojų tėvynėi" iš viso priešfašistinio veikimo.

„Pirmyn" gauname beveik kiekvieną numerį. Suorganizuoto kovos būrelio neplečiame, nes bijomės provokacijų. Laukiame nesulaukiame kada gi turėsime progos ir reikalo atkreipti šautuvus prieš Lietuvos budelius, Smetonos šaiką. Darykite, draugai, greičiau galą šitai padėčiai, nes ištikrujų kantrybės pritruks.

*Policininkas N., V rajono.*

**Red. prierašas:** Dedami ištrauka iš policininko N. laiško „P." redakcijai, prie šios progos dar kartą turime pasakyti šalininkams revoliucinio veikimo Lietuvoje štai ką:

Jokie emigrantai, nė kokia nors kita jėga iš šalies nepaliuosuos Lietuvos liaudies iš dabartinės vergijos. Todel ir draugo N. kvietimas politemigrantus „daryti greičiau galą" dabartinei valdžiai yra betikslis. Polit. emigrantai kovoja ir kovos su dabartiniais Lietuvos okupantais kiek tik pajėgs ir spauda ir reikalui esant revoliuciniais veiksmais, betgi emigrantų yra tik saujelė ir išblaškyti keliose valstybėse. Todel revoliucinė pajėga reikalinga sudaryti Lietuvoje. Pareiga kiekvieno socialisto ir demokrato organizuoti kovos būrius, platinti revoliucine literatūrą, naikinti šnipus ir provokatorius. Platinime revoliucinės literatūros gali daug padėti pasienio policininkai, kurie susirišę su emigr. revoliucinę organizacija užsieny lengvai gali tąją literatūrą pristatyti į Lietuvą ir ten per atatinkamus asmenis platinti.

## Mūsų kaimynuose.

**Vokietija.** Vokietijoj dabartiniu laiku verda smarki naujo parlamento rinkimų kova. Dešiniosios buržuazinės partijos išėjo rinkimų arenon su šūkiais: peržiūrėti Versalio taikos sutartį ir atstatyti Vokietijas sienas. Panašius šūkius meta ir komunistai, nors tikslą jie turi visai kitokį. Bet kadangi taikiu būdu vokiečių nacionalistų apetitų niekas neįstengs patenkinti, tai gavę rinkimuose viršų jie gali privesti kraštą prie konflikto, pirmon galvon su Lenkija, į kurią jie visą laiką piktai šnairuoja. Socialdemokratai, norėdami išlaikyti taiką, taip pat išvystė smarkią parlamento rinkimų agitaciją, aiškindami darbininkams, kas gali išeiti, jei dešinieji gaus viršų. Kas laimės, tuo tarpu sunku spėti. Bet nuo šių rinkimų išdavų gali daug priklausyti ne tik Vokietijos bet ir R. Europos artimiausi ateitis.

**Lenkija.** Po keturių su viršu metų nuo 1926 m. gegužės m. perversmo Lenkijos vyriausybės priešaky stojo maršalas J. Pilsudskis. Daug kas spėliojo, kad stojus vyriausybės priešakin maršal. Pilsudskiui, bus dekreto keliu pakeista konstitucija, kadangi tam pakeitimui seime vyriausybė negalėjo sudaryti daugumos. Bet konstitucijos pakeitimas neįvyko. Valstybės prezidentas, įstatymų numatyta tvarka paleido seimą ir paskyrė naujus rinkimus š. m. lapkričio m. 16 d. Rinkimams smarkiai ruošiasi tiek vyriausybę palaikančios, tiek opozicinės partijos. Jau prasidėjo aštri valdžios su opozicija kova.

Pastaruoju laiku tapo areštuota daug buvusių seimo opozicinių partijų narių, kuriems iškeltos bylos už Krokuvos suvažiavime pasakytas kalbas ir priimtas rezoliucijas ir kitokius „nusižengimus" būnant seimo nariais. Del areštų visame krašte didelis sujudimas, laukiama nepaprastų įvykių.

**Latvija.** Latvijos vyriausybės pradėtos derybos su smetoniniais fašistais del prekybos sutarties nutrūko nedavusios lauktų vaisių, Susiderėjimas yra gana sunkus. Lietuva prekyboj su Latvija randasi geresnėj padėty, nes Lietuvos išvežimas į Latviją žaliavos ir maisto produktų yra daug didesnis, negu įvežimas iš Latvijos pramonės gaminių. Todel Lietuva šiose ekonominėse derybose stato Latvijai reikalavimą politinių kompensacijų ypač užsienio politikoj.

Kaip žinoma, Latvijos ir Lietuvos užsienio politika yra skirtinga ir net viena kitai priešinga. Latvijos vyriausybė orientuojasi į Lenkiją ir Prancūziją, tuo tarpu mūsų smetoniniai visą laiką dairosi į Vokietiją ir Sov. Rusiją. Jei latviai užsienio politikoj nesutiks smetoninių paremti, manoma, kad prie ekonominio susitarimo dvi „broliškos" vyriausybės neprieis.

## Redakcijos atsakymai.

**Jeron. Plečkaičiui.** Priimame dėmesin T-os tvirtinimą, kad ne T-os pastangomis šį kartą Berlyne atsirado noras mūsų organizaciją skaldyti. T-os laiško, su „nurodymais" „P." bendradarbiams ir redakcijos nariams, nematome reikalo dėti.

**Aug. Letkauskui.** Apie T-os susižinojimą su provokatoriu Dovydavičiumi turime Redakcijoj raštiškų davinių. T-ai ar T-os įgaliotam asmeniui galime tuos davinius parodyti. Skelbti juos gaila vietos. T-os laiško redakcijai nedėsime.

**Gyvenimas — kova. Kovoj darbininkai gali pralaimėti tik savo pančius!**

Ats. Redaktorius ir leidėjas: **Stasys Dainauskas**. Spaustuvė „ZORZA" Vilniuje.